

Єднання
заради дії

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: як протидіяти та отримати захист в умовах вимушеного переміщення

Домашнє насильство – це одна з найбільш замовчуваних проблем, яка може мати руйнівний вплив на життя людини. Воно може проявлятися в різних формах і траплятися незалежно від соціального статусу чи віку. Знати свої права та розуміти, як захиститися, – це важливий крок до безпеки. Цей матеріал допоможе вам дізнатися про заходи захисту, план безпеки та доступні ресурси підтримки.

?

Що таке домашнє насильство?

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію насильству в сім'ї», домашнє насильство це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Це включає не тільки фізичні напади, але й будь-які акти неповаги. Фізичне насильство в домашніх умовах включає удари, штовхання та інші дії, які використовуються для стримування один одного або заподіяння фізичної шкоди.

Основні ознаки домашнього насильства:

УМИСНІСТЬ

Насильство здійснюється свідомо, коли кривдник розуміє або повинен розуміти шкідливість своїх дій. Навіть у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння особа не звільняється від відповідальності, передбаченої Кримінальним кодексом України.

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД

Контроль над постраждалою особою, а саме обмеження її прав і свобод. Наприклад, примус до небажаних дій через погрози чи тиск.

УНЕМОЖЛИВЛЕННЯ САМОЗАХИСТУ

Кривдник зазвичай має переваги, як-от фізична сила, економічна залежність жертви або соціальний статус, що ускладнює самозахист.

ЗАВДАННЯ ШКОДИ ЗДОРОВ'Ю АБО ДОБРОБУТУ

Насильницькі дії завжди спричиняють фізичну, психологічну чи матеріальну шкоду, що може проявлятися як тілесні ушкодження, емоційне виснаження, або навіть втрата майна.

? Які бувають форми домашнього насильства?

Фізичне

Форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

! Важливо пам'ятати, що фізичне насильство може не залишити видимих слідів, але завдає серйозної шкоди здоров'ю.

Психологічне

форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи

Сексуальне

Форма домашнього насильства, що включає будь-які дії сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи.

Економічне

Форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру

МІФИ ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Міф

У шлюбі не буває сексуального насильства

Реальність: Кожен має право на особисту свободу, особливо у сфері інтимних стосунків. Примус до статевого життя є насильством, незалежно від сімейного стану.

Міф

Насильство це тільки про побої

Реальність: Психологічне, економічне та сексуальне насильство є однаково руйнівними для їх жертв. Усі форми насильства мають серйозні наслідки.

Міф

Б'є – значить любить, усі так живуть

Реальність: Насильство – це не вияв любові, це зневага і приниження. Любов і повага виключають будь-яку форму насильства.

Міф

Домашнє насильство трапляється лише в «проблемних сім'ях».

Реальність: Домашнє насильство не має соціальних меж. Воно трапляється у всіх соціальних групах незалежно від рівня освіти та доходів.

Міф

Потрібно терпіти заради дітей

Реальність: Діти, які ростуть у повній сім'ї та бачать насильство, страждають набагато більше за тих, хто зростає з одним із люблячих батьків у гармонійних стосунках та родинному спокої. Діти, які є свідками насильства між батьками чи близькими родичами, навіть якщо фізично уникають його, страждають душевно. Це негативно впливає на їхній емоційний стан, взаємовідносини з однолітками, навчання. Крім того, існує так звана «соціальна естафета» – перенесення дітьми насильницьких стосунків у сім'ї в подальше подружнє життя.

У РАЗІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ОБОВ'ЯЗКОВО ЗВЕРТАЙТЕСЯ ПО ДОПОМОГУ ЧИ КОНСУЛЬТАЦІЮ:

Зрозуміли, що у ваших стосунках є прояви насильства?

102 або **112**

Екстрений виклик поліції

15–47

Урядова гаряча лінія з протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

0 800 500 335 (116 123)

Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації

Пам'ятайте три головні принципи:

1

Ніхто не заслуговує бути жертвою агресії

2

Агресія до вас – це не ваша провина

3

Ви не самотні

Ваші заходи безпеки можуть бути такими:

1. Знайдіть безпечне місце у приміщенні та визначте, як можна швидко вийти з будинку.
2. Заздалегідь знайдіть адресу одного чи декількох місць, де можна залишитися на ніч у разі необхідності – це може бути домівка друзів чи один із притулків для постраждалих. Продумайте маршрут, як швидко потрапити туди у будь-який час. Запам'ятайте контакти шелтерів.
3. Спілкуйтеся з друзями та родичами, яким довіряєте, та розкажіть їм про свою ситуацію.
4. Тримайте постійний контакт із довіреною особою, щоб вона/він знали, де ви знаходитесь і чи все у вас гаразд.
5. Сховайте в таємному місці оригінали або копії важливих документів, певну суму грошей, телефон із сім-картою, записані номери важливих телефонів та адреси, одяг та ліки для себе та дітей.
6. Тримайте зібрану «тривожну» сумку з речами першої потреби. Туди можуть входити ліки, засоби гігієни, одяг, взуття, готівка, цінні речі, ювелірні прикраси чи дитячі речі.
7. Не залишайте інформацію, яка допоможе кривднику знайти вас (конверти, записники, електронне листування тощо).
8. Попередьте сусідів або близьких про можливу небезпеку та попросіть їх якнайшвидше звернутися до поліції у разі необхідності. Домовтесь із ними про сигнал чи кодове слово, яке підкаже, що ви потребуєте допомоги.
9. Дізнайтеся, чи є в місті або області заклад для безпечного перебування жінок або мобільна бригада соціально-психологічної допомоги, та зверніться туди за додатковою консультацією щодо можливих дій. Для цього ви можете скористатись контактами, вказаними вище.
10. Зателефонуйте на цілодобову Національну гарячу лінію з протидії домашньому насильству – 116 123 (анонімно, безкоштовно та конфіденційно) та дізнайтеся, де і які послуги можна отримати.
11. Якщо є діти – проінструкуйте їх, як та коли їм потрібно вийти з дому в моменти гострого конфлікту та куди й до кого вони можуть піти (вигадайте секретне або кодове слово). Навчіть дітей не втручатися у конфлікт, не намагатися вас захистити та триматися якнайдалі від кривдника.

! ЯКЩО СИТУАЦІЯ КРИТИЧНА

Знайдіть безпечне місце та зателефонуйте до поліції за номером 102 або 112. За можливості, переконайтесь, що поліція зафіксувала факт домашнього насильства. Це допоможе надалі отримати усю необхідну допомогу.

Можливо ці поради здаються вам очевидними, але саме прості та очевидні речі зазвичай рятують життя.

ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

1

Терміновий заборонний припис

Цей припис є оперативним заходом для негайного припинення насильства і захисту постраждалої особи, видається Національною поліцією строком до 10 днів на підставі заяви постраждалої особи або ініціативи поліції після оцінки ризиків.

Терміновий припис включає такі обмеження для кривдника:

- **Зобов'язання покинути місце проживання постраждалої особи.**
- **Заборона на вхід та перебування у місці проживання постраждалої особи.**
- **Заборона на будь-які форми контакту з постраждалою особою (особисто, через телефон або посередників).**

Копія припису вручається як кривднику, так і постраждалій особі або її представнику.

2

Обмежувальний припис

Обмежувальний припис видається судом на термін від 1 до 6 місяців (з можливістю продовження на ще 6 місяців) і має на меті забезпечити безпеку постраждалої особи шляхом обмеження прав кривдника. Суд розглядає заяву протягом 72 годин без стягнення судових витрат з постраждалої особи. Подати заяву можуть постраждалі, їхні законні представники, родичі дитини, опікуни або органи опіки.

Припис може містити такі обмеження:

- Заборона перебувати у місці спільного проживання з постраждалою особою.
- Усунення перешкод у користуванні майном (спільною власністю або особистим майном постраждалої особи).
- Обмеження спілкування з постраждалою дитиною.
- Заборона наближатися до місця перебування, навчання, роботи постраждалої особи на певну відстань.
- Заборона розшукувати постраждалу особу, переслідувати її або контактувати з нею через третіх осіб.
- Заборона на листування, телефонні переговори або інші засоби зв'язку з постраждалою особою.

3

Інші заходи:

- Взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи поліцією.
- Направлення на програму для кривдників за рішенням суду або за згодою, щоб зменшити ризик повторних актів насильства.

! Важливо пам'ятати

Кривдники можуть мати високий соціальний статус та позитивне сприйняття оточуючими, ведучи цілком звичний спосіб життя. Проте члени родини, які страждають від насильства, мають законне право на захист, гідне та безпечне життя. Законодавство підкреслює, що насильство в сім'ї — це не приватна справа, а проблема, що вимагає суспільної реакції та підтримки з боку держави.

Постраждалими від домашнього насильства можуть бути як чоловіки, так і жінки, проте жінки частіше стають постраждалими від

насильства з боку партнерів. Вони частіше отримують тілесні ушкодження, стикаються з погрозами та відчують страх і занепокоєння. В економічному аспекті наслідки насильства навколо житла, фінансів і виховання дітей для жінок є особливо серйозними.

Насильство вдома суперечить нормам законодавства та здорового співіснування. Визнання цієї проблеми — перший крок до її вирішення. Важливо продовжувати надавати підтримку тим, хто страждає, і працювати над усуненням причин, які сприяють поширенню насиль-

ства. Поширення правової та моральної обізнаності про домашнє насильство допоможе створити безпечніше суспільство для всіх.

Забезпечення рівного доступу до послуг, роботи та навчання для чоловіків і жінок є важливим фактором у протидії насильству, особливо в умовах внутрішнього переміщення. Внутрішньо переміщені особи є однією з найбільш вразливих груп, оскільки потребують безпеки, стабільного доходу та інтеграції у приймаючі громади.